

bevegelse

kultur & trender

www.vg.no

HISTORIER: Jonas Bendiksen sine fotografier viser fattigdommens ulike skjebner. Foto: JONAS BENDIKSEN

Slummers mangfold

Fattigdomsproblemet har et menneskelig ansikt. Jonas Bendiksen viser det frem.

2006 års fredspris-vinner Muhammad Yunus har sagt at i fremtiden vil våre barn være nødt til å gå på museum for å se hva fattigdom er. Slik er det allerede – i hvert fall i stor grad – for oss, selv om vi også har fattige i Norge.

Utgangspunktet for Jonas Bendiksen sine store prosjekt «Steder der vi bor» er det faktum at 2008 er det året da verdens urbane befolkning vil passere antallet som bor på landsbygda. En milliard mennesker bor i slum, og FN anslår at antallet vil dobles i løpet av 25 år.

Bak disse ufattelige tallene skjuler det seg mennesker. Tusenvis av enkeltskjebner som alle har en historie å fortelle. Og det er ikke bare tristesse, motløshet, sykdom og vold som preger disse menneskenes tilværelse. Bendiksen dokumenterer at livets mangfold også bringer glede, håp og resultater til folk som i utgangspunktet har det vanskelig.

Hør bare på historien til Maimuna i Kibera, slumområdet i Kenyas hovedstad Nairobi. Maimunas mor døde da hun var ung, og hun måtte forsørge sine to brødre. Samtidig var hun gravid med sitt første barn, og hun hadde ingen jobb. Motløsheten tok nesten overhånd, men ved hjelp av et mikrolån kunne hun starte med kjøp og salg. Nå er lånet nedbetalt, huset har fått gulvbelegg og maling på veggene, og hun ser en fremtid for seg og sine barn.

Ved å gå inn i hjemmene til 20 familier i fire av verdens største slumområder i Nairobi; Mumbai i India; Caracas i Venezuela; og Jakarta i Indonesia viser han hvor sammensatt virkeligheten er. Han viser håpløshet og glede, uverdige forhold og stor kreativitet, sykdom og velstand. Flere av menneskene vi møter bærer med seg forferdelige tragedier. En av dem ble til og med skutt for mindre enn to måneder siden.

Men selv om det er mange triste skjebner får de presentere seg selv med en gjennomgående verdighet som imponerer.

Lars Elton

– Heller fotball enn trojansk hest

Av BØRRE HAUGSTAD

SANDNES/OSLO (VG) Et storslagent kunstverk skulle plasseres midt i Sandnes. Hele 27 000 rogalendinger hadde stemt frem plasseringen. Byen skulle få en ny publikumsmagnet. Men formannskapet ville ikke engang diskutere ideen til Stavanger 2008.

– De ville heller ha nytt fotballstadion. Heller fotball enn et storslagent, familievennlig kunstverk, hadde han fått Lars Rambergs trojanske hest ville blitt. Pinlig! Det ville blitt en publikumsmagnet for byen Sandnes, sier kurator Jan Inge Reilstad.

På vegne av Stavanger 2008-prosjektet Nabolagshemmeligheter, hadde han fått Lars Ramberg, en av Norges ledende og mest internasjonalt kjente kunstnere, til å komme med ideen om et kunstverk på den store plassen «Ruten» – midt i hjertet av Sandnes.

– Typisk norsk! Sier Berlin-baserte Ramberg. Hans internasjonalt berømte kunstverk «Zweifel» (Tvil) har ført til en stor diskusjon om tysk identitet i landet og blitt tema i det tyske parlamentet.

– Tyskere og italienere er fotballgale, men de bygger ikke fotballstadion på Markusplassen. De vet forskjell på opera og fotball, og de vil ha begge deler. Men i Norge har idrett og kultur blitt motpoler, sier Ramberg. Han legger til:

Merkevarebygging

– Sandnes vil være europeisk kulturhovedstad, noe som forplikter. Likevel ønsker de ikke å koble seg opp mot en europeisk tankegang. Stavanger og Sandnes ønsker merkevarebygging av seg selv, men er for selvgode til å la seg påvirke av hverken europeisk historie eller identitet. Trojanerne bygget en borg for å beskytte seg mot omverden. På samme måte har Sandnes bevisst sin fremmedfrykt ved å avvise prosjektet.

– Det ble selvfølgelig bråk da politikerne sa nei til en slik storslagen publikumsmagnet som kunstverket til Ramberg ville bli. Det ble heftige avisdiskusjoner og nå er ideen om fotballstadion også skrinlagt. Sandnes får ingen av delene, sier Reilstad.

Stavanger er europeisk kulturhovedstad i 2008, og i den anledning skulle åtte kunstprosjekter realiseres, ett av dem i Sandnes.

– Vi ville invitere internasjonale kunstnere som fikk som oppdrag å se på Norge fra sitt ståsted. Den eneste norske representanten var Lars Ramberg, sier Reilstad.

I hjertet av Sandnes er det en enorm plass som bare blir kalt «Ruten». Publikum stemte «Ruten» frem som ett av de tre viktigste stedene i byen.

– Ingen by i Norge vokser raskere enn Sandnes. Byen er inne i en omfattende urbaniseringsprosess, og det er viktig å bidra med forslag som menneskeligjør byen. Samtidig har ikke byen noen lang tradisjon i å tenke visjonært, men kultursjefen tente i første omgang på ideen vår, sier Reilstad.

– Så det at formannskapet ikke engang ville ha et skikkelig utredet forslag på

VILLE HA HESTEN: Kurator Jan Inge Reilstad.

Foto: HÅKON VOLD

VIL IKKE HA SKULPTUR: Kultursjef Erland Bræin.

Foto: HÅKON VOLD

HADDE IDEEN: Kunstneren Lars Ramberg.

Foto: BØRRE HAUGSTAD

bordet, gjorde oss forbannet. En næringslivskjendis kom samtidig med en idé om et nytt fotballstadion, noe som hadde vært helt meningsløst akkurat på «Ruten». For det første er dette i hjertet av Sandnes. En kjempestor plass som er massiv og omkranset av tunge betongbygg, som for eksempel en parkeringsbygning. En stor stadion der ville ikke passet inn i det hele tatt. Men politikerne luktet private penger som bidrag til en belastet kommuneøkonomi, så derfor var de nok så raske med å hoppe på ideen. Men diskusjonen i pressen bidro til å få kommunen til å skrinlegge fotballplanene på «Ruten», sier han.

Lysskulptur

Det var en enorm trojansk hest Lars Ramberg foreslo å sette opp på «Ruten».

– Om kvelden skulle den bli en stor lysskulptur. Det ville blitt en flott publikumsmagnet. Og familievennlig. Med et rom inni. En skulptur for både barn og voksne, sier Reilstad, som hadde planlagt en storslagen ankomst for «Troja», som skulle slepes fra Tyskland og komme «seilende» inn Gandsfjorden til Sandnes.

– Den trojanske hesten skulle bygges i Nord-Tyskland og bli et symbol på Stavanger 2008 som en europeisk kulturhovedstad, og med en forankring i Europa. Derfor skulle hesten ikke fylles med krigere, men med en overraskelse, sier Ramberg.

Både Ramberg og Reilstad presiserer at de vil holde forslaget varmt for byplanleggerne og politikerne, samt følge med i den videre prosessen i kulturhovedstaden Sandnes.

– Feil tidspunkt for skulptur

Av BØRRE HAUGSTAD

– Det har kommet et forslag om fotballstadion på «Ruten», som noen politikere hoppet på, men jeg kjenner ikke til at et slikt forslag er behandlet seriøst i administrasjonen eller hos de politiske myndighetene, sier kultursjef Erland Bræin i Sandnes kommune.

– Sent i mars fikk vi et forslag om kunstverket til Lars Ramberg, som hadde et heftig budsjett på fire millioner kroner. Formannskapet gjorde et vedtak om ikke å jobbe videre med ideen, sier Bræin.

– Sent i mars fikk vi et forslag om kunstverket til Lars Ramberg, som hadde et heftig budsjett på fire millioner kroner. Formannskapet gjorde et vedtak om ikke å jobbe videre med ideen, sier Bræin.

– Formannskapet skulle ikke godkjenne noe annet enn at vi utarbeidet et gjennomtenkt og konkret forslag. Vi ba ikke om en eneste krone eller noen forpliktelse i det hele tatt, bare om interesse for å komme opp med et gjennomarbeidet forslag. Men vi hadde antydning en sum på fire millioner og et offentlig-privat sam-

beid for endelig realisering, sier Jan Inge Reilstad.

– Så det var ikke fristende for kommunen med en publikumsmagnet på «Ruten»?

– Problemet er at plassen skal graves opp og bli et stort hull, fordi det skal bygges et stort underjordisk parkeringsanlegg der. Så derfor blir det feil å starte med en skulptur så tidlig i prosessen. Planene er ikke engang klare ennå, sier Bræin.

– Men Stavanger 2008 hadde jo tatt høyde for dette og gitt skulpturen en plass inne i Gandsfjorden til «Ruten» var ferdig?

– Dersom vi hadde gått for skulpturen, hadde ikke det vært noe problem, men så lenge ingen planer foreligger, så er det for langt fram til at vi kan starte med et kunstverk, sier kultursjefen.

– Hadde kommunen vært smarte, så hadde de spurt meg om å være med og utvikle hele plassen, også parkeringshuset. Hele «Ruten» og hesten kunne smeltet sammen til et samtkunstverk. I stedet setter kommunepolitikere seg på bakbeina. Som et esel, sier Lars Ramberg.

Til fyret

Tungenes fyr, ved innseilingen til Stavanger, er tema for utstillingen «NORDISK SEKTOR – KUNST I RØRSLE». Bente Sommerfeldt Colberg deltar med «Havsikt» (bildet). Andre kunstnere: Viel Bjerkeset Andersen (N), Halldór Asgeirsson (IS), Frode Gundorf Nielsen, (DK), Steffen Tast (DK) og Jaakko Niemela (FI). Sted: Tungenes fyr/området rundt.

Priser: ikke salgsutstilling. Varer til: 31. august.

